

POŽAR PRI SELIH NA KRASU

Fire at Sela na Krasu

Darko Muhič * UDK 614.84(497.4)“2003”

Povzetek Abstract

V sredo, 30. julija 2003, je pri krajih Klariči in Sela na Krasu izbruhnil požar, ki se je na ozemlje Slovenije razširil iz Italije. Požar se je zaradi izredne suše in burje kljub prizadevanjem okrog 500 gasilcev in posadk helikopterjev Slovenske vojske hitro razširil in že v nekaj urah ogrozil več vasi od Sela na Krasu do Vojščice, Nove vasi, Korit in Hudega Loga. Zahvaljujoč prizadevanjem gasilcev obalno-kraške, severnoprimske, južnoprimske in notranjske regije ter posadk helikopterjev Slovenske vojske so bili obvarovani vsi ogroženi kraji in prebivalstvo, požar pa so dokončno zajezili gasilci s širšega območja Slovenije 31. julija v popoldanskih urah. Pri gašenju sta sodelovali tudi dve letali za gašenje iz Italije.

Gašenje je potekalo v izredno težkih razmerah, veliki vročini in predvsem nevarnosti eksplozij neeksplozivnih ubojnih sredstev, ki so na tem območju še iz 1. svetovne vojne.

Pri gašenju sta sodelovala tudi dva helikopterja Slovenske vojske, Bell 412, ki sta območje požara gasila z vodo s pomočjo vreč za gašenje. Zajemanje vode je potekalo iz samostoječih bazenov, ki so bili postavljeni v bližini prizadetega območja. Drugi dan pa je v akciji sodeloval še tretji helikopter Slovenske vojske, s katerim so opazovali območja, ki jih je prizadel ogenj, in dve italijanski letali za gašenje Canadair. Letali sta bili zelo učinkoviti, saj sta vodo zajemali v morju v bližini približno 5 km od požara oddaljenega mesta Sesljan (Sistiana).

On Wednesday, 30th July 2003, a fire broke out in the villages of Klariči and Sela na Krasu. The fire actually started in Italy and spread over the border. Due to the extreme drought and wind, the fire spread rapidly, despite all the efforts of around 500 firefighters and Slovenian army helicopter squads. In few hours, the fire threatened several villages from Sela na Krasu, to Vojščica, Nova vas, Korita and Hudi Log. With great assistance from firefighters from Obalno-Kraška, Severno-Primorska, Južno-Primorska and Notranjska regions and also from Slovenian army helicopter squads, all the endangered villages and their populations were successfully protected, and the fire was finally put out in the afternoon of 31st July. Two firefighting planes from Italy also assisted in firefighting.

Firefighting took place in extremely difficult conditions, mostly because of the enormous heat and the danger of unexploded ordinance from the First World War, which is common in this area. Two Slovenian army helicopters, both Bell Type 412, helped in the action, using water from helicopter water bags. Theater was scooped from self-standing pools, which were constructed close to the danger area. Another Slovenian army helicopter, used for observing the endangered area, and two Italian Canadair planes joined the firefighting action on the second day. The planes were very effective, since they scooped sea water near the Italian city of Sistian (Sesljan), only 5 kilometres away from the fire.

Uvod

Leto 2003 je bilo v Sloveniji podobno kot po vsej Evropi izredno toplo in sušno, zato je bilo veliko požarov v naravi. V zimsko-pomladanskem obdobju je bilo v Sloveniji v marcu 625 požarov (67 ha zgorele površine) in v aprilu 334 požarov (30 ha zgorele površine). V poletnem obdobju pa je bilo v juliju 229 požarov (1522 ha zgorele površine) in v avgustu 345 požarov (205 ha zgorele površine). V letu 2003 je bilo rekordno število požarov, kar 6065,

pa tudi požarov v naravi, na objektih in drugih požarov, ter veliko obsežnih in dolgotrajnih požarov v naravi ter požarov, ki jih je bilo treba gasiti s helikopterji. Skupaj je v naravi gorelo kar 2820-krat. Zgorelo pa je več kot tri tisoč hektarov površin. V letu 2004 je bilo v Sloveniji le 777 požarov v naravi.

Značilnost leta 2003 je tudi dolgotrajna suša, ki se je začela že v marcu. Marec naj bi bil najbolj sušen marec v zadnjih 50 letih. Premalo padavin je bilo tudi v aprilu in maju. Suša se je končala postopoma šele v septembru. Za celotno obdobje od marca do septembra je bilo značilno tudi pretoplo vreme. Precej nadpovprečno topli

* Gasilska zveza Postojna, Ulica 1. maja 7, Postojna, darkom@gasilskazveza-po.si

so bili maj, julij in avgust, junij 2003 pa je bil po temperaturnih odklonih (navzgor) morda celo najekstremnejši mesec do zdaj.

Predstavitev prizadetih občin in gasilstva v občinah

Občina Komen zavzema 103 km² in ima približno 3700 prebivalcev. Razteza se na rahlo vzpeti apnenčasti planoti od slovensko-italijanske meje do flišnih gričev Vipavske doline. Središče občine je naselje Komen, kjer je tudi občinski sedež.

Občina Miren - Kostanjevica meri 64 km². Obsega 15 naselij, ki so upravno organizirana v sedmih krajevnih skupnosti, v katerih živi 4790 prebivalcev. Pokrajina občine je zelo raznolika. Njen manjši del sega v območje Vipavske doline, kjer so rodovitna polja, njen preostali del pokriva kras.

Podnebje ima kljub neposredni bližini morja svojevrstno celinsko podnebje. Značilen kraški veter je burja. Živalstvo in rastlinstvo sta celinski in sredozemski. Srnjaki, merjasci, lisice, zajci in številne ptice žive v sožitju v razraščajočih se gozdovih bora, hrasta, kostanja ... Na robu kraških pašnikov pa se družijo: brin, ruj, gaber, leska.

V občini Komen deluje prostovoljno gasilsko društvo Komen, ki je v skladu z merili razvrščeno v III. kategorijo. Je edino v občini in zato osrednje PGD, ki skrbi za požarni okoliš, ki zajema celotno območje občine Komen.

V občini Miren - Kostanjevica deluje prostovoljno gasilsko društvo Kostanjevica na Krasu, ki je v skladu z merili razvrščeno v III. kategorijo. Je edino v občini in zato osrednje PGD, ki skrbi za požarni okoliš, ki zajema celotno območje občine Miren - Kostanjevica.

Naravno okolje in požarna ogroženost

Pretežni del geološke podlage so: apnenec, fliš in aluvialni nanosi. Prevladuje apnenčasta kamenina, ki sestavlja ves Kras. Matična kamenina apnenec je eden najpomembnejših neugodnih naravnih dejavnikov, ki so v preteklosti vplivali na rastlinstvo.

Za kraški svet je značilno, da zaradi poroznosti tal voda hitro odteka, zato že v nekaj dneh po padavinah zaradi nenehne rahle burje pokrajina postane suha.

Na tla vpliva geološka podlaga. Tako imamo 3/4 površine rendizinih tal kraškega hribovja in pokarbonatnih tal na kraškem platoju. Ta tla imajo nevtralno reakcijo in zaradi plitkosti nizko proizvodno sposobnost. Posebnost krasa so rdečerjava tla. Na bolj skeletnih in peščenih tleh, ki jim

pravimo kremenica, tamkajšnje prebivalstvo kmetuje. Na flišu so najpogostejša rjava tla, prevladujejo karbonatna in imajo rahlo kislo reakcijo. Ob vodotokih na aluvialnih nanosih so še razne vrste obrečnih tal in so v glavnem kmetijska zemljišča. Geološka podlaga vpliva tudi na relief. Tako ločimo dve tipični obliki reliefa: kraški in flišni tip. Kraška planota iz apnenca je valovita in hribovita, razdeljena s številnimi kraškimi dolinami in drugimi kraškimi pojavi. Na severu se kraška planota dviguje v hribovje, imenovano Črni hrib, ki poteka čez celo območje in z več vrhovi, med katerimi je najvišji Trstelj s 643 m nadmorske višine. Severni flišnati del oziroma pobočje nad Vipavsko dolino je prepredeno s številnimi hudourniški žlebi. Kras je v prehodnem podnebnem pasu, kjer se srečujeta dva velika vremenotvorna centra atlantskega ciklona in kontinentalnega anticiklona. Tako zasledimo prvine sredozemskega in predalpskega podnebja.

Poletja so dolga, vroča in sušna, zime pa bolj vlažne in hladne. Heterogenost kraškega podnebja stopnjujejo še razni lokalni vplivi, kot so relief, nadmorska višina in oddaljenost od morja, ki v določenem obsegu splošno podnebje spreminja glede na sončno obsevanje, padavine in veter. Te podnebne razmere imenujemo spremenjeno sredozemsko podnebje.

Povprečna letna temperatura na spodnjem krasu znaša 11 °C, v vegetacijski dobi pa čez 16 °C. Najvišja temperatura znaša 38,6 °C in se zadnja leta rahlo dviguje. Za ta svet so zadnja desetletja značilne vse daljše in hude suše, temperatura pa je dosegala tudi do 40 °C.

Letno na to območje pade v povprečju 1400 litrov padavin. Navidezno je to dovolj, a zaradi geološke sestave tal in kratkotrajnih izdatnih nalivov voda hitro odteče.

Na kraškem svetu poznamo poleg letnih tudi zimske suše. Veter je na tem območju pogost. Najpogosteje pihata burja in jugo. Burja piha pozimi in lahko traja tudi po več tednov. Dosega hitrost tudi 150 km/h. Jugo se pojavlja predvsem poleti in jeseni in pogosto prinaša z morja dež. Kras nima pomembnejših vodotokov. Padavine, ki jih je sicer navidezno dovolj, so strnjene v kratkotrajnih padavinah, ki zaradi geološke sestave tal in velikega odcejanja (porozni apnenec) hitro odtečejo in nimajo pravega učinka na rastlinstvo. Zime so brez snega. K dehidraciji tal prispevajo tudi burja in visoke poletne temperature. Glede na navedeno je krajina pretežni del vseh letnih časov suha in požarno zelo ogrožena.

Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje je v letu 2003 razglasila veliko požarno ogroženost naravnega okolja na območju občin Koper, Izola, Piran, Sežana, Komen, Divača, Hrpelje - Kozina, Ilirska Bistrica, Nova Gorica, Šempeter - Vrtojba, Brda, Kanal, Miren - Kostanjevica, Pivka, Ajdovščina in Vipava med 21. februarjem in vključno 15. marcem. 16. marca je bilo območje veljavnosti razglasa o veliki požarni ogroženosti naravnega okolja razširjeno na vso državo. Poleti je razglas o veliki požarni ogroženosti naravnega okolja na območju občin

Koper, Izola, Piran, Sežana, Komen, Divača, Hrpelje - Kozina, Ilirska Bistrica, Nova Gorica, Šempeter - Vrtojba, Brda, Kanal, Miren - Kostanjevica, Postojna, Pivka in Ajdovščina začel veljati 26. julija. Osmega avgusta je bilo območje veljavnosti razglasa razširjeno na vso državo. Na območjih izpostav Uprave RS za zaščito in reševanje Ljubljana, Kranj, Nova Gorica, Koper, Postojna, Novo mesto, Krško, Trbovlje, Celje in Slovenj Gradec so veliko požarno ogroženost naravnega okolja preklicali 29. avgusta, 30. avgusta pa še na območju izpostav Maribor, Ptuj in Murska Sobota. Občina Vipava je tudi sama na svojem območju razglasila veliko požarno ogroženost naravnega okolja med 21. februarjem in 2. aprilom ter med 26. julijem in 10. septembrom. Tudi v obdobjih, ko velika požarna ogroženost naravnega okolja ni bila razglašena, je bilo precej požarov v naravi (predvsem v drugem in tretjem delu aprila, v maju, juniju in juliju) in so občasno obstajale razmere za razglasitev požarne ogroženosti naravnega okolja.

Padavine leta 2003

Na območju Komna leta 2003 ni bilo pomembnejših oziroma obilnejših padavin od 18. februarja dalje. Na območju naselij Brestovica, Sela na Krasu in Kostanjevica je bilo padavin še manj.

Širjenje požara in potek gašenja

Požar 29. 7. 2003

V Italiji je bil že 29. 7. 2003 na obmejnem območju požar, vendar so ga italijanske sile uspešno zadrževale v obmejnem pasu s pomočjo helikopterjev in gozdarjev. 29. 7. 2003 ob 12.55 se je prvič razširil na slovensko stran pri kraju Jamlje po pobočju hriba Kremenjak. Poveljnik PGD Kostanjevica na Krasu je ob 12.55 od regijskega centra za obveščanje Nova Gorica prejel obvestilo o požaru v naravi. Istočasno je bilo aktivirano matično društvo. PGD Komen je bilo tistega dne aktivirano, vendar na območju občine Komen ni bila potrebna pomoč. Gasilci so pomagali pri gašenju v občini Miren - Kostanjevica in pri urejanju vzletišča za helikopterje. Pri gašenju je sodelovalo skupaj 115 operativnih gasilcev iz PGD Dornberk, Komen, Šempeter, Nova Gorica in JZ GRC Nova Gorica. O razmerah pri požaru so bili med 13. uro in 13.30 obveščeni župan občine Miren - Kostanjevica, inšpektor IVPNDN in poveljnik regijskega štaba CZ.

Glede na razmere je poveljnik PGD Kostanjevica na Krasu prosil za dodatno pomoč pri gašenju, zato so bili prek ReCO ob 14. uri aktivirani vsa PGD v GZ Goriška in namestnik poveljnika SPR. Pri gašenju je med 15. in 18. uro sodeloval tudi en helikopter SV, pripravljenih je bilo tudi nekaj naletov italijanskega helikopterja.

Mesec	Količina padavin
januar	60,4
februar	43
marec	0
april	102,5
maj	15
junij	27
julij	10,6
SKUPAJ	258,5

Preglednica 1. Količina padavin v Komnu v litrih za obdobje od januarja do julija 2003 (vir: PGD Komen)

Table 1. Amount of rainfall in Komen in litres for the period January to July 2003 (source: PGD Komen)

Požar je bil pogašen ob 22.55. Požar je uničil površino dolžine približno 2 kilometra in širine 300 m. Ponoči je bila na požarišču požarna straža.

Požar 30. 7. 2003

Od 6. ure dne 30. 7. 2003 dalje je bilo na požarni straži 35 gasilcev iz PGD Kostanjevica na Krasu, JZ GRC Nova Gorica, PGD Nova Gorica in PGD Šempeter.

30. 7. 2003 sta bila dva člana PGD Komen na požarni straži na območju Brestovice zaradi požara na italijanski strani ter možnosti, da se razširi na slovensko stran. Ob 10.41 sta ReCO Postojna obvestila o preskoku požara čez državno mejo.

Požar je prešel državno mejo v neposredni bližini mejnega prehoda Klariči (občina Komen). Kraj, kjer je požar prešel, je bil pretežno poraščen z borovim gozdom, grmičevjem ruja, jesena in visoko travo. Na območju požara ni nobene požarne preseke niti gozdne poti. Edine ovire so ceste Brestovica–mejni prehod Klariči ter cesta Brestovica–Sela, ki niso zadoščale za ustavitev požara.

Zaradi dolgotrajne suše in velike izsušenosti tal ter rastlinja se je požar s pomočjo vetra zelo hitro širil. Požar se je širil pritalno, vršno in ponekod je prešel tudi v podtalni požar. Pihal je močan zahodnik in požar se je zelo hitro širil (50–60 ha/uro).

Požar se je širil z obeh strani ceste mejni prehod Klariči–Brestovica. Ogrožal je objekt mejnega prehoda ter vodnega črpališča, ki leži ob državni meji. Zelo hitro se je razširil do vasi Klariči, jo obkolil ter ogrožal vse objekte v vasi ter z veliko silovitostjo nadaljeval pot proti vasi Brestovica, ki jo je obkolil z zahodne, severne ter južne strani in se širil v severovzhodni smeri proti vasi Zgornja Brestovica ter severno proti vasi Sela na Krasu.

Požarna straža PGD Komen, ki je bila na kraju samem, je obvestila ReCO Postojna, da je požar prešel državno mejo pri maloobmejnem prehodu Klariči ter zahtevala, da se aktivirajo PGD Komen ter ZGRS Sežana.

Ob 10.44 sta bila aktivirana PGD Komen ter ZGRS Sežana.

Že pred prihodom navedenih enot je vodja požarne straže Igor Zega glede na hitrost širjenja požara zahteval aktiviranje celotne KGZ Sežana prek ReCO Postojna. O požaru je bil obveščen tudi poveljnik KGZ Sežana.

Ob prihodu prvih enot je vodja intervencije Marko Adamič razporedil enote na prednostna območja (zaščita stavbe mejnega prehoda ter objekta vodnega črpališča Klariči). Na podlagi predhodnega pogovora s poveljnikom KGZ Sežana Dragom Počkarjem je dal zahtevo za aktiviranje helikopterja za gašenje in zahteval izklop električnega toka, ki poteka iz Brestovice na mejni prehod Klariči.

Požar se je zelo hitro širil proti vasi Sela na Krasu (občina Miren - Kostanjevica). K hitremu širjenju požara so pripomogle izjemne naravne danosti in tudi rahel jugo in burja, ki sta se tega dne izmenoma pojavljala. 35 gasilcev iz PGD Kostanjevica na Krasu, JZ GRC Nova Gorica, PGD Nova Gorica in PGD Šempeter so organizirali zaščito vasi Sela na Krasu in začeli pripravljati heliodrom.

Ob 11.20 je poveljnik PGD Kostanjevica na Krasu prosil za pomoč vseh gasilskih enot iz GZ Goriške, obvestil je župana in poveljnika regijskega štaba CZ. Ob 11.30 je bil na zahtevo poveljnika PGD Kostanjevica na Krasu določen operativni štab. Vodja intervencije na goriškem delu je bil poveljnik PGD Kostanjevica na Krasu Darjo Spačal. Ob 11.45 je prispel poveljnik KGZ Sežana Drago Počkar, ki je tudi prevzel vodenje intervencije na območju občine Komen. Dal je tudi zahtevo za aktiviranje GZ Postojna.

Prvim enotam je uspelo ubraniti izjemno pomemben objekt vodnega črpališča ter mejnega prehoda. Kljub velikim prizadevanjem gasilcev, da bi ubranili objekte in istočasno ustavili širjenje požara, jih je požar obkolil tako, da se prihajajoči pomoči ni uspelo prebiti do njih. Vodja intervencije na območju občine Komen je dal zahtevo za aktiviranje vseh enot JP regije.

Ob 12.05 je bil obveščen tudi župan občine Komen in je prišel že ob 12.30. Ob 12.40 se je v vasi Brestovica oblikovalo poveljniško mesto v sestavi:

- Drago Počkar, vodja,
- Darko Muhič, član regijskega štaba CZ
- Igor Zega, član predsedstva PGD Komen
- Uroš Slamič, župan občine Komen

Požar se je ob 12.43 nevarno približal vasi Klariči. Vse enote, ki so prihajale na požarišče, so bile razporejene za zavarovanje objektov v vasi Klariči. Podpoveljnik PGD Komen je po telefonskem pogovoru s poveljnikom PGD

Kostanjevica na Krasu zahteval pomoč avtocistern. Poveljnik je odobril zahtevo ter poslal dve vozili. Zaradi hitre širitve požara je bil del gasilskih enot določen za varovanje vasi in pomoč ogroženemu prebivalstvu. Ob 13.02 je vodja intervencije zahteval reševalno vozilo z ekipo.

Kljub vsem prizadevanjem po 13. uri zaradi izjemno neugodnega vetra – jugo in visoke temperature zraka, ki je dosegala do 37 °C, se je požar izjemno hitro širil v notranjost Krasa in v popoldanskih urah ogrožal vasi:

- Sela na Krasu,
- Vojščico,
- Kostanjevico na Krasu,
- Korita in
- Hudi Log.

Zaradi premajhnega števila gasilskih enot in izjemne hitrosti širjenja požara so enote varovale objekt za objektom. Večkrat so morale spreminjati svoje lokacije, kar je dodatno oteževalo delo gasilcev, glede na hitrost širjenja pa ni bilo mogoče niti pospraviti opreme. Vozila so se napajala iz hidranta v vasi Klariči, kar je bilo ključnega pomena za ohranitev vasi glede na število vozil z vodo. Pri gašenju so sodelovali tudi helikopterji Slovenske vojske. Gasili so južno stran požarišča proti italijanski meji. Po nekajkratnem polivanju požarišča so se zaradi zelo gostega dima in zmanjšane vidljivosti preusmerili na druge lokacije.

Glede na razmere na požarišču je vodja intervencije ocenil, da požara ne bo mogoče omejiti in se bo najverjetneje razširil do vasi Brestovica in Sela na Krasu in s tem neposredno ogrožal vasi. Zato je v vas Brestovica poslal manjšo skupino gasilcev z nalogo, da pripravi vse potrebno za zaščito vasi ter morebitno evakuacijo. Ker je bilo teh enot malo, so se morali povezati z vaščani oziroma predsednikom vaške skupnosti in se dogovorili za skupno delovanje. Zaradi vetrov so gasilci in krajanji delali v smogu in ob visoki temperaturi.

Skupine gasilcev in vaščanov so pripravile hidrantne nastavke ter cevovode do obrobnih najbolj ogroženih hiš. V vasi Brestovica in Sela na Krasu so se enote morale hitro premikati od hiše do hiše in preprečiti požaru, da ni neposredno zajel stanovanjskih in drugih poslopij. Na zahtevo vodje intervencije Darja Špacala so poklicali na pomoč gasilce iz goriške regije. Ob 13.55 sta GZ Idrija in GZ Ajdovščina zagotovila 6 avtocistern.

Odziv krajanov na razne samozaščitne dejavnosti na območju požara je bil zadovoljiv kljub stresnim razmeram, saj je požar ogrožal približno 1300 prebivalcev in več vasi. Pri izvajanju preprečevalnih ukrepov in gašenju je sodelovalo 70 krajanov ogroženih vasi. Vse družbe, zavodi in druge organizacije so se na zahtevo vodstva odzivali hitro in učinkovito.

Ob 14.35 se je poveljniško mesto iz vasi Klariči preselilo v vas Brestovica. Ob 14.45 sta Drago Počkar ter Štefan Majcen (namestnik poveljnika ReŠCZ za Notranjsko)

Slika 1. Prvi dan požara
Figure 1. First day of the fire

Slika 2. Ognjen vihar pri Brestovici
Figure 2. Fiery winds by Brestovica

Slika 3. Boj z zublji nad Brestovico
Figure 3. Fight with tongues of flame above Brestovica

Slika 4. Heliodrom na robu požara
Figure 4. Helicopter landing pad at the edge of the fire

navezala stik z italijanskimi silami ter se dogovorila, da bodo italijanske sile z letali gasile zahodni del požarišča proti italijanski meji (hriba Vršec in Gredina).

Ob 14.45 je pri požaru v občini Miren - Kostanjevica sodelovalo že 150 prostovoljnih gasilcev in gasilci poklicnih enot Ajdovščina in Nova Gorica. Helikopterju SV se je ob 15. uri pridružil še drugi helikopter, ki je pod koordinacijo namestnika poveljnika gasil nedostopna območja. Nekaj naletov je opravilo tudi italijansko letalo, ki je gasilo požar čez mejo. Štab se je odločil, naj vodenje intervencije prevzame regijski poveljnik Ivan Jereb, poveljnik PGD Kostanjevica pa prevzame vodenje sil na kraju samem.

Ob 15.15 je požar prešel vas Brestovica, kjer so bili vsi objekti uspešno ubranjeni.

Glede na širjenje požara proti vasi Zgornja Brestovica ter na SV proti vrhu pobočja Reber se je Drago Počkar odločil, da v Zgornjo Brestovico razporedi del razpoložljivih enot za zaščito vasi, del pa južno od vasi Brestovica z nalogo, da s protipožari po travnatih površinah (zaradi nevarnosti NUS) ustavijo širjenje požara proti vrhu Vršec.

Gašenje italijanskih letalskih enot je bilo učinkovito, tako da se je na zahodnem delu požar umiril, vendar so enote ostajale na tem delu in nadaljevale čiščenje požarišča.

Na vzhodnem delu je bil požar še vedno dejaven, vendar se je širil zelo počasi. Drago Počkar se je odločil, naj zaradi nevarnosti NUS ter zelo strmega in neprehodnega terena preneha aktivno gašenje požara. Enote so se razporedile na gozdno cesto nad pobočjem Reber z nalogo, da ob ponovnem širjenju požar ustavijo, in ob spodnji del požarišča (Brestovica-Zgornja Brestovica). Popoldne se je spremenil veter za 90 stopinj in tako se je pojavila dolga požarna fronta. Treba je bilo premestiti sile.

Ob prihodu gasilskih enot z gorenjske regije se je oblikovalo pet operativnih skupin, katerih vodje skupin so bili gasilci PGD Komen ter ZGRS Sežana (poznavalci terena).

Razporedili so se na najbolj ključne dele požarišča, da bi ga nadzorovali. Istočasno so se umaknile vse enote, ki so pred tem delovale.

Ob 17. uri je na štab prišel poveljnik GZS Matjaž Klarič, ki je strokovno pomagal pri gašenju.

Slika 5. Požar se približuje vasi Sela na Krasu
Figure 5. The fire approaches the village of Sela na Krasu

Slika 6. Zaščita poslopij v Selih na Krasu
Figure 6. Protection of buildings in Sela na Krasu

Slika 7. Pogled na požar iz vodarne v Selih na Krasu
Figure 7. View of the fire from the waterworks at Sela na Krasu

Slika 8. Večerni pogled na požar
Figure 8. Evening view of the fire

Požar si je ogledal glavni republiški inšpektor za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami Bogo Župančič. Ob 17.10 je vodstvo intervencije sprejelo te sklepe:

- Glede na obseg in moč požara je bilo na predlog poveljnika GZS območje požara razdeljeno na 4 sektorje na območju občine Miren - Kostanjevica in 1 sektor, ki je zajemal požar na območju občine Komen. Tako sektorsko razdelitev so narekovala prostorske danosti, prometne povezave in kraj požara, ki se je širil na območju dveh občin in dveh regij. Območje požara ob Brestovici (občina Komen) so gasile gasilske enote Kraške GZ ob pomoči enot GZ Postojna, GZ Logatec, GZ Cerknica GZ Loška dolina in GZ Vrhnika pod vodstvom Draga Počkarja in Darka Muhiča. Pri določanju sektorjev in razporejanju sil na območju občine Miren - Kostanjevica so sodelovali regijski poveljnik Ivan Jereb, namestnik reg. pov. Ivan Vidmar, poveljnik GZ Slovenije Matjaž Klarič, koordinator Danilo Perdec, župan občine Miren - Kostanjevica Zlatko Martin Marušič in predsednik ter poveljnik PGD Kostanjevica na Krasu Darjo Spačal. Zaradi oddaljenosti petega sektorja in prometnih zapor zaradi požara je sodelovanje med vodstvi sektorjev in intervencije potekalo le po radijskih zvezah.
- Določeni so bili način delovanja radijskih zvez ter kanali delovanja, na katerih so zveze potekale na posameznih ravneh.
- Štab je sklenil intenzivno delovati z vsemi razpoložljivimi silami in določil zeleni cilj, da požar lokalizira do časa, ko to omogoča vidljivost, nato se vzpostavi požarna straža približno 170 operativcev z ustrezno opremo.
- Požarna straža je v noči s 30. 7. na 31. 7. 2003 kljub težkim razmeram gasila na krajih, na katerih je bilo mogoče, varovala ogrožene objekte in prebivalce.
- Poveljnik GZS je bil določen, da aktivira gasilske enote iz notranjosti Slovenije. V noči do 7. ure 31. 7. 2003 se je odzvalo vsaj 300 gasilcev z ustrezno opremo, avtociстерnami in terenskimi vozili.
- Zaradi nevarnosti eksplozij neeksploziranih ubojnih sredstev iz prve svetovne vojne se je na zahtevo poveljnika intervencije gasilo le na varnih območjih.
- Vse operativne enote so bile opozorjene tudi na nevarnost kraških jam.
- Med 20. in 21. uro je bila sklicana seja štaba, na kateri so bili posamezni člani določeni za posamezne dejavnosti in izdelan je bil načrt za 31. 7. 2003.

Zahvaljujoč velikim prizadevanjem, združenim z različnimi nevarnostmi, je gasilskim enotam ob pomoči helikopterjev SV in letal iz sosednje Italije kljub izredno neugodnim vremenskim razmeram do 20. ure uspelo požar pretežno lokalizirati. Štab se je 30. 7. 2003 ob 20.30 iz Sel na Krasu preselil v gasilski dom PGD Kostanjevica na Krasu. Štab je ocenil položaj in sprejel vrsto ukrepov in usmeritev za delo enot na požarišču ponoči in za čim učinkovitejše delo naslednji dan. Ponoči je požarna straža (250 gasilcev in vozila) glede na razmere gasila, če je bilo nujno, varovala naselja in posamezne objekte in pomagala krajanom, saj je bilo psihično stanje več krajanov slabo.

Požar 31. 7. 2003

Požar je ponoči zajel nasad borovega gozda nad vasjo Zgornja Brestovica. Tla gozda so nastlana z iglicami bora ter imajo zelo malo podrasti, kar je onemogočalo prehod požara iz pritalnega v vršni požar. V gozdu je debela plast humusa, kar je povzročilo, da se je požar razširil v podtalni požar.

Na širšem območju tega dela požarišča ni nobenih gozdnih poti ter gozdnih presek.

Požar se je širil pritalno in podtalno. Na območjih I–IV je prišlo do žvigo in požar se je začel širiti na težko dostopne kraje.

Med 6. in 7. uro je štab ugotovil, da so izvedene ustrezne priprave. Prihajajoče sile so začeli usmerjati po sektorjih glede na razmere na požaru. Ob 8. uri je prišlo do zamenjave enot, ki so bile na požarišču v nočnih urah s svežimi enotami. Enote iz GZ Novo mesto, GZ Ljubljana I in II, GZ Celje, GZ Zgornje Savinjske doline in druge so bile razporejene po območjih in so ob podpori letalstva začele intenzivno gasiti. Proti poldnevu se je temperatura ozračja dvigovala. Povzročala je močnejše gorenje in širjenje požara. Pri tem se je pokazalo zelo učinkovito gašenje iz zraka.

Ob 12.30 je bila sklicana tiskovna konferenca, ki je bila izjemno dobro obiskana. Ob 16.10 je začelo rahlo deževati, kar je ugodno vplivalo na razmere na požarišču in s tem se je lahko glavnina sil umaknila z njega. Iz helikopterja MO so si ogledali požarišče iz zraka. Požar je bil pogašen, opaziti je bilo le manjši dim pri Vojščici.

V tem času se je požar lokaliziral. Glede na okoliščine je bila razpuščena večina sil, na kraju samem je bila organizirana požarna straža. Ivan Vidmar in Darjo Špacal sta prevzela vodenje na območjih I–IV (občina Miren - Kostanjevica), Marko Adamič in Igor Zega pa na območju V (občina Komen).

Požarišče na območju občin Komen in Miren - Kostanjevica so si ogledali tudi:

- Miran Bogataj, poveljnik štaba CZ RS,

- Bogo Zupančič, glavni republiški inšpektor za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- Matjaž Klarič, poveljnik GZ Slovenije.

Padavin ni bilo dovolj, da bi vse sile zapustile požarišče, zato je bila postavljena požarna straža. Opazovanje iz zraka so od 31. julija dalje opravljali gasilci PGD Kostanjevica ob sodelovanju Letalskega kluba Nova Gorica. Helikopter MNZ je z infrakamero tudi posnel celotno območje požarišča.

Požarna straža od 31. 7. do 9. 8. 2003

V noči z 31. 7. na 1. 8. 2003 so za požarno stražo poskrbeli PGD: Kostanjevica na Krasu, Komen, Col, Kanal, Dole, Avče, Cerkno, Srpenco, Grahovo, Rut, Ponikve, Godovič, Dol, Logatec, Kobarid, Medvedje Brdo, Rovte in Nova vas.

Od 1. 8. do 9. 8. 2003 so za požarno stražo poskrbeli PGD: Kostanjevica na Krasu, Komen, Kanal, Log, Kobarid, Verd, Šempeter pri NG, Dornberk, Nova Gorica, Borovnica, Bevke, Stari trg in ZGRS Sežana. Požar se je večkrat ponovil. Največji je bil 3. 8. pod Vojščico, pri katerem so pri gašenju sodelovali gasilci iz GZ Goriške in GE Nova Gorica. 8. 8. 2003 je bilo požarišče na območju občine Miren - Kostanjevica popolnoma umirjeno, zato je poveljnik PGD Kostanjevica na Krasu v soglasju z regijskim poveljnikom razglasil konec gašenja. Požarna straža na območju občine Komen je bila na požarišču vse do 9. 8. 2003.

Obseg požara

Po prvih podatkih Zavoda za gozdove Sežana je požar zajel 1.247 ha površin. Po uradnih podatkih po opravljeni oceni Zavoda za gozdove Sežana 8. avgusta 2003 pa celotno pogorišče meri 1.048,57 ha. V požaru so bile prizadete vse vrste površin, najbolj pa gozd, ki se je šele dobro oblikoval na zelo težkih tleh.

Sklepi

- Gašenje je bilo zelo uspešno.
- Odziv gasilcev je bil zadovoljiv glede na razmere (požarna ogroženost, dopusti, nerešena razmerja delodajalec, gasilec, država, občina).
- Sodelovanje poklicnih ter prostovoljnih gasilcev je bilo na visoki ravni (usklajeno vodenje in delovanje).
- Odziv gasilcev iz notranjosti Slovenije je bil dober (nekatera društva niso ustrezno opremljena za gašenje gozdnih požarov).
- Treba je izdelati načrt aktiviranja gasilskih sil in sredstev na ravni Gasilske zveze Slovenije in izboljšati povezave med regijskimi centri za obveščanje ter alarmiranje sil.
- Očitno je pomanjkanje kartografskih podlag z vrisanimi

- potmi ter požarnimi preseki.
- Osebna zaščitna oprema gasilcev ni primerna, glede na različne požare je oprema izrabljena in pomanjkljiva.
- Čim prej je treba urediti merila za odsotnost prostovoljnih gasilcev z dela.
- Primanjkuje večjih vozil za gašenje gozdnih požarov (VGP-2) in avtocistern. Vozila so zastarela, zato so pogoste okvare. Na območju zahodnega dela Slovenije oziroma Krasa bi morali organizirati logistično skladišče za gasilsko opremo, ki bi se lahko uporabljala ob takih nesrečah.
- Kljub nepodpisanemu ustreznemu dogovoru z Italijansko republiko o sodelovanju ob večjih požarih in drugih naravnih nesrečah je bila njihova pomoč v letalski tehniki dobrodošla in učinkovita.
- Čim prej je treba podpisati sporazum z Italijansko republiko.
- Urediti je treba sodelovanje z gozdarji in drugimi službami.
- Treba je predpisati merila za opremljanje gasilskih enot na ogroženih območjih.
- Helikopterji 15. brigade Slovenske vojske so delo opravili dobro, vendar bi se morali vključiti v večjem številu.
- Regijski poveljniki in poveljniki gasilskih zvez so slabo opremljeni z zaščitno opremo, radijskimi zvezami, prenosnimi računalniki, GPS-i in vozili.
- Ob številnih požarih v letu se je pokazalo, da so pripadniki civilnega služenja v Sežani skupaj s poklicnimi in prostovoljnimi gasilci bistveno prispevali k večji požarni varnosti in omejitvi požarov na začetku. Ker se letos civilno služenje ukinja, je treba poiskati ustrezne rešitve te problematike, ki je povezana s statusom prostovoljnega gasilca.
- Sodelovanje z ReCO Postojna in ReCO Nova Gorica je dobro.
- Sodelovanje z drugimi službami (policija, inšpekcija, gozdarji) je dobro. Kljub veliki nevarnosti NUS, nedostopnih krajev ter velikega števila sodelujočih gasilcev ni bilo nobene poškodbe ali nezgode (razmisliti je treba o sodelovanju reševalnega vozila SV).
- Odziv domačinov v smislu samopomoči je bil dober.
- Nimamo poveljniškega vozila s sodobno opremo (telekomunikacijske, hidrometeorološke in podobne naprave).
- Radijske zveze so bile občasno motene zaradi prezašedenosti repetitorjev zaradi proženja pozivnikov in motenj iz sosednje Italije, pa tudi zaradi nespoštovanja pravil uporabe radijskih zvez. Izdelati bi morali navodilo za uporabo radijskih zvez ob tako zahtevnih intervencijah, saj se je že nekajkrat zgodilo, da niso delovale. Pri usposabljanju vodje enote bi morali več poudarka nameniti uporabi sredstev zvez.
- Vodenje je bilo relativno dobro, vendar je treba izpolniti sistem vodenja večjih intervencij – poveljniški sistem z zagotovitvijo ustrezne logistike.
- Oskrbo gasilcev s hrano in pijačo je treba izboljšati.

S požrtvovalnostjo poklicnih in prostovoljnih gasilcev ter njihovim izpostavljanjem nevarnostim so bili pred ognjem rešeni objekti širšega družbenega pomena, kot so vodno črpališče Klariči in vodarna Sela na Krasu, ki z vodo oskrbuje Kras ter del Primorske, stanovanjski in gospodarski objekti v vasi Klariči, Brestovica, Sela na Krasu, Korita, Vojščica, Kostanjevica na Krasu, Hudi Log ter sam maloobmejni prehod Klariči.

Udeležba gasilskih sil

Sreda, 30. 7. 2003

Območje	Gasilci	Ure	Vozila
I–IV	491	4664	96
V	295	2780	69
SKUPAJ	786	7444	165

V preglednici je zajeta tudi požarna straža, ki je začela opravljati nalogo ta večer in jo dokončala naslednje jutro. Pri gašenju so sodelovale tudi posadke helikopterjev in letal.

Četrtek, 31. 7. 2003

Območje	Gasilci	Ure	Vozila
I–IV	474	4026	161
V	169	1280	43
SKUPAJ	643	5306	204

V preglednici je zajeta tudi požarna straža, ki je začela opravljati nalogo ta večer in jo dokončala naslednje jutro. Pri gašenju so sodelovale tudi posadke helikopterjev in letal.

Požarna straža 31. 7. do 9. 8. 2003

	Gasilci	Ure	Vozila
SKUPAJ	351	3038	80

Posadke helikopterjev Slovenske vojske so v vseh treh dneh opravile 29 ur letov, na ogenj pa so odvrogle kar okoli 248.000 litrov vode.

1780 gasilcev je skupaj opravilo 16.340 ur.

Škoda in stroški intervencije

Sklepne misli

I. Škoda v naravnem okolju in infrastrukturi	Znesek v SIT
na gozdovih po oceni Zavoda za gozdove Sežana	100.000.000,00
okvare na elektroenergetskih vodih	68.000.000,00
omrežje Telekom Slovenije	11.500.000,00
Skupaj	180.700.000,00
II. Drugi stroški	
stroški vode in sredstev za gašenje	700.000,00
stroški vode (Kraški vodovod obračunsko 1500 m ³)	300.000,00
stroški refundacij plač gasilcev, kilometrina, strojelomi in delo gasilskih vozil	65.000.000,00
stroški prehrane moštcev v dneh požara	2.500.000,00
stroški goriva za gasilska vozila	500.000,00
stroški helikopterjev (SLO 29 ur obračunsko)	9.280.000,00
nepredvideni stroški sodelovanje drugih organov, družb, zavodov in drugih organizacij in institucij infrastrukture po računih	2.850.000,00
Skupaj	81.130.000,00
Skupaj I. in II.	261.830.000,00
Preglednica 2. Škoda in stroški intervencije. Podatki so približni, saj GZS ni zbirala podrobnih podatkov. V obračunu niso prikazane delovne ure gasilcev.	
Table 2. Damage and costs of intervention. Data are approximate since the Forestry Institute of Slovenia did not collect detailed data. The working hours of the firefighters are not included in the calculation.	

V prikazanem požaru se ogenj ni prenesel na objekte, čeprav jih je bilo več v nevarnosti. Prav tako niso bili poškodovani prebivalci in gasilci, čeprav so delovali v zelo neugodnih razmerah in bili pod stresom zaradi nevarnosti poškodb. Razmere pa bi lahko bile neprimerno slabše. Požari se v naravi gasijo pozimi. To pomeni, da je treba pozimi in ko rastlinstvo miruje, skrbeti za preprečevalne ukrepe varstva pred požari, med katerimi so najučinkovitejši čiščenje okolice hiš in naselij ter urejanje prometnic in presek. Pri večjih požarih na Krasu v letih 2001 in 2003 pa smo lahko opazili, da se drevje dotika hiš ali celo sega čez strehe in zato je mogoč neposreden prenos ognja iz narave na objekte. Kljub kratkotrajni koristi sence je treba presoditi, kaj je bolj upravičeno: SENCA ali VARNOST. Osebnost bi se odločil za varnost.

Svoje morajo prispevati k boljši varnosti tudi občinske in državne službe. Gozdarske, gasilske in lokalne službe v ZDA pa tudi drugje za čiščenje okolice naselij uporabljajo celo koze in ovce, ki temeljito opravijo svojo nalogo. Na Hrvaškem jih imenujejo »bežšumni mulčerji« in menijo, da bi bila cenejša nabava koz kot pa nabava in vzdrževanje letal za gašenje. Pa še pokrajina bi bila lepša. Nam vsem skupaj v razmislek.